

рішень [4]. Починаючи з 2002 року проведено низку ситуаційних досліджень, які підтверджують актуальність системи ЕМА. З того часу також відбулися численні зміни в фокусі інтересів у сфері управління навколишнім середовищем та стійким розвитком, які також вплинули на розробку та вивчення ЕМА [2].

У своїх дослідженнях Rounaghi наголошує, що збалансоване управління сприяє визначенню екологічних ризиків і можливостей, а також допомагає виміряти їх вплив на довкілля. Систему екологічного обліку він розглядає як низку завдань, які розширюють можливості системи бухгалтерського обліку визнавати, документувати та повідомляти про вплив екологічної шкоди та забруднення навколишнього середовища. За баченням автора дана система ґрунтується на інтеграції довкілля як форми капіталу та врахуванні екологічних витрат як легітимного виду витрат при проведенні фінансових та обчислювальних процедур [5].

Таким чином, екологічний управлінський облік можна визначити як широкий набір різних інструментів обліку, які надають інформацію для підтримки керівництва в покращенні екологічних та економічних показників організації, включаючи його вплив за межі організаційних кордонів [2; 4].

Отже, розвиток екологічного управлінського обліку має важливе значення в сучасних реаліях, оскільки дозволяє раціоналізувати політику впливу на навколишнє середовище та забезпечує ефективне використання природних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Anouk van Heeren. Management Accounting for sustainable development. URL: <https://docplayer.net/5545204-Management-accounting-for-sustainable-development-a-chain-related-case-study-between-costa-rica-and-the-netherlands.html>.
2. Burritt R. L., Schaltegger S., Christ K. L. Environmental Management Accounting – Developments Over the Last 20 years from a Framework Perspective. *Australian Accounting Review*. 2023. Vol. 33. Is.4. P. 336-351. DOI: <https://doi.org/10.1111/auar.12407>.
3. CGMA: Creating a Sustainable Future: The role of the accountant in implementing the Sustainable Development Goals. URL: <https://integratedreporting.ifrs.org/resource/cgma-creating-a-sustainable-future-the-role-of-the-accountant-in-implementing-the-sustainable-development-goals/>.
4. Gunarathne N., Lee K. H., Hitigala Kaluarachchilage P. K. Tackling the Integration Challenge Between Environmental Strategy and Environmental Management Accounting. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. 2023. № 36 (1). P. 63-95.
5. Rounaghi M. M. Economic analysis of using green accounting and environmental accounting to identify environmental costs and sustainability indicators. *Int. J. Ethics Syst.* 2019. № 35. P. 504-512.

*Прошукало Дмитро,
студент 4 курсу,
Науковий керівник - Дворник Інна, к.е.н., доцент
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»*

ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УМОВИХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ТА РИЗИКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Прийняття рішення є основою управління. Своєчасно прийняте науково-обґрунтоване рішення стимулює виробництво, а слабе, або несвоєчасно

Discussion panel 5.
«Management and finance in agriculture»

прийняте - знижує результативність праці. Відповідальність керівника за прийняття рішень дуже висока, він не має права приймати непродуманих і необґрунтованих рішень.

Потреба в прийнятті рішень обумовлюється як зовнішніми, так і внутрішніми обставинами. Імпульсом до прийняття управлінського рішення є необхідність ліквідувати проблем, зменшити її актуальність.

Невизначеність – це неповнота або неточність інформації про умови реалізації проекту (рішення), у тому числі пов'язаних з ними витратах і результатах.

Ризик – це невизначеність, пов'язана з можливістю виникнення в ході реалізації проекту несприятливих ситуацій і наслідків.

Невизначеність в аграрній сфері діє на три основні фактори сільськогосподарського виробництва — працю, землю, капітал. Ґрунтуючись на цій позиції, для аграрного сектора можна запропонувати наступну класифікацію ризиків з причин:

- військовий стан;
- погодна мінливість і стихійні біди;
- хвороби рослин;
- відсутність достовірної інформації;
- моральне старіння виробництва унаслідок НТП;
- зміна господарського законодавства;
- виробничі травми;
- поломки машин і устаткування;
- динаміка ринкової кон'юнктури;
- невиконання договірних зобов'язань контрагентами;
- інфляція, зміна курсу обміну валют;
- людський чинник.

З метою мінімізації ризиків та покращення діяльності сільськогосподарських підприємств (на прикладі одного з великих агрохолдингів України) варто запроваджено наступні управлінські ініціативи:

- обладнання самохідних оприскувачів переносними метеостанціями, які дають можливість контролю швидкості вітру й температури безпосередньо під час виконання польових робіт та допомагають прийняти рішення своєчасно зупинити роботи, покращити якість внесення ЗЗР та підвищити якість робіт;

- використання систем точного землеробства, які дають можливість зменшити кількість добрив та ЗЗР за рахунок більш точного внесення, заощадити ресурси за рахунок меншого перекриття та більш точного визначення потреб, підвищити урожайність за рахунок підвищення ефективності;

- впровадження технологій смугового обробітку ґрунту STRiP-TiLL, головною метою якої є економія витрат на вирощування сільськогосподарських культур. За технології STRiP-TiLL поля обробляють і розпушують лише смугами у рядках майбутнього посіву. При цьому інша частина поля залишається недоторканою. Післяжнивні рештки у міжряддях зберігають умови для

затримання вологи. Крім того, вони запобігають водній та вітровій ерозії ґрунту, а також слугують органічним добривом. Дана технологія дозволяє істотно заощадити час та паливе;

- використання систем GPS-моніторингу. Для кожної технологічної операції встановити максимально допустиму швидкість виконання робіт з метою покращення якості всіх польових робіт. Також дана система покращує контроль за використанням пального та дозволяє контролювати режим роботи і відпочинку працівників;

- основну закупівлю палива, добрив, ЗЗР, посівного матеріалу, запчастин проводити на тендерній основі, що дозволить суттєво заощадити фінансові ресурси;

- створити базу підбору сортів і гібридів, яка містить історичні статистичні дані щодо урожайності, що дозволить краще підібрати посівний матеріал. Але не забувати про диверсифікацію ризиків – вирощувати різні сорти та гібриди;

- запровадити ефективну мотиваційну систему для працівників підприємства, яка напряму залежить від фінансових результатів діяльності підприємства. Така система мотивації дозволяє зменшити ризик плинності кадрів та покращує якість роботи;

- з метою мінімізації ризику зміни курсу валют та інфляції утримувати основну частину коштів у іноземній валюті;

- з метою зменшення невизначеності через можливі зміни цін на світовому ринку зерна частину зерна продавати за форвардними контрактами з фіксованими цінами в іноземній валюті;

- з метою зменшення ризику невиконання договірних зобов'язань контрагентами на підприємствах холдингу перевіряти ділову репутацію контрагентів до заключення з ними договірних відносин;

- вітчизняні виробники неспроможні забезпечити усі внутрішні потреби в добривах (особливо комплексних) та засобах захисту рослин сегменту фунгіцидів та інсектицидів. Військові дії також спричинили труднощі з імпортом цих засобів. Доцільно прийняти управлінське рішення щодо часткового посіву без внесення добрив;

- логістична загроза щодо експорту зернових через військовий стан в країні. Відновлення морського торговельного сполучення стало головною задачею не лише України, а й інших країн світу. Однак альтернативні шляхи мають чимало недоліків, головний з яких є масштаби перевезень. Тому варто зменшити площі посіву кукурудзу, через її потенційно високу урожайність, порівняно з іншими культурами. До того ж кукурудза стала ще більш затратною культурою через зростання цін на газ та відповідно цін на послуги сушки зерна.

Загалом, це далеко не повний перелік можливих управлінських рішень в умовах невизначеності та ризику для сільськогосподарських підприємств (взятий на прикладі одного з великих агрохолдингів України). Аграрії України

Discussion panel 5.
«Management and finance in agriculture»

продовжують працювати над пошуком вірних управлінських рішень, в умовах невизначеності та ризику, особливо в умовах військового стану в країні.

Список використаних джерел

1. Рудьєв В.А., Гуткевич С.О. Менеджмент. Навч. посібн. К: Центр учбової літератури, 2011. 312с.
2. Кучеренко В.Р., Карпов В.А., Карпов А.В. Економічний ризик та методи його вимірювання: Навчальний посібник. Одеса, 2011.
3. Шкуратова І.І. Особливості прояву невизначеності і ризику в розвитку регіональної аграрної сфери / Агросвіт. 2008. № 10. С. 32—34.

***Руденко Олександра**
студентка групи БА-221,
Іванько Анатолій
д. е. н., професор,
професор кафедри менеджменту та аграрної економіки
Відокремлений підрозділ
Національного університету біоресурсів
і природокористування України
«Ніжинський агротехнічний інститут»*

**ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ ЦИФРОВОГО
МАРКЕТИНГУ В ПРОСУВАННІ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ**

З кожним роком сучасні інформаційні технології все більше входять в наше життя і застосовуються для вирішення великої кількості різних завдань. Як наслідок, з'явилося безліч нових інструментів, які допомагають суб'єктам бізнесу реалізувати навіть найскладніші ідеї і отримувати можливість істотно збільшувати прибуток в короткі терміни. Не обійшла стороною цифрова трансформація і маркетинг. І це не випадково. Адже жодний успішний існуючий на ринку суб'єкт бізнесу не обходиться без просування товарів або послуг. При цьому, завдяки стрімкому розвитку цифрових медіа, у світі відбувається стрімка зміна способів впливу на потенційного споживача. Якщо донедавна просування товарів і послуг здійснювалося за допомогою традиційних інструментів маркетингу (реклама на радіо й телебаченні, друковані ЗМІ тощо), то зі зміщенням фокусу користувачів у бік цифрового контенту, з'явилися нові можливості для просування бізнесу [1].

Помітний вплив на всі сфери життєдіяльності людей внесла світова пандемія. Онлайн-формат став актуальним, як ніколи раніше. Це, в свою чергу, зумовило формування нових запитів споживачів і, як наслідок, динамічний розвиток цифрових технологій, які трансформували, в тому числі, і сферу маркетингу. З початком військових дій в Україні виникла необхідність у просуванні товару чи послуги до нових умов існування. І до них знову пристосовується маркетинг, змінюючись відповідно до запитів суспільства [2].

Як наслідок, одним із найбільш популярних останніми роками став digital-маркетинг (цифровий маркетинг), який дозволяє вести бізнес, залучаючи й